

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 28/2014

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Olav Stake

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter
forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt
kompensasjonsordning.

Beslutningsdato: 4. juni 2015

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge

***

1. Sammendrag av saksgangen

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjon for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████. Skadelidte tjenestegjorde i ██████████ i ██████████ kontingent i ██████████. Skadelidte var geværmann under tjenesten. Skadelidte opplevde flere ganger at troppen hans ble beskyttet, og under mineklarering var det flere tilfeller hvor de fant miner.

Etter tjenesten gikk skadelidte 1 år på handelsgym i ██████████. Deretter kjørte han lastebil, før han startet å studere i ██████████ i ██████████. Skadelidte avsluttet studiene fordi han fikk jobb som journalist. Skadelidte var på 80-90- tallet frivillig i Heimevernet. Han har jobbet innen pressevirksomhet og kommunikasjon, og var fra 2001-2009 ansatt i ██████████. I 2008 begynte han å mistriives i jobben i ██████████. Fra 2009 har han vært sykemeldt og i 2010 fikk han tilbud om en sluttpakke. I 2013 fikk skadelidte innvilget uføretrygd.

Skadelidte har tidligere fått innvilget full kompensasjon etter forskriften Del I (35 G), etter at Statens pensjonskasses (SPK) vedtak om 50 % kompensasjon ble omgjort til full kompensasjon av klagenemnda i sak 41/2011. Til grunn for klagenemndas vedtak, forelå det blant annet en spesialisterklæring utarbeidet av dr. Gravgaard, avgitt 14. september 2011. Dr. Gravgaard konkluderte i sin spesialisterklæring med at det var sannsynlighetsovervekt for årsakssammenheng mellom skadelidtes psykiske plager og tjenesten i ██████████.

SPK behandlet deretter krav om kompensasjon etter forskriften Del II (65 G). I vedtak av 24. januar 2013 avslo SPK skadelidtes krav om kompensasjon etter forskriften Del II. Vedtaket ble påklaget til Klagenemnda. Innen behandling i nemnda ønsket SPK å innhente ny medisinsk spesialisterklæring, utarbeidet etter det særskilte mandatet fra Forsvarsdepartementet. Sekretariatet returnerte derfor saken til ny behandling i SPK. SPK innhentet en ny spesialisterklæring fra spesialist i psykiatri Svend-Ole Nielsen, avgitt 21. mai 2014.

I vedtak av 17. juli 2014 opprettholdt SPK sitt tidligere vedtak og avslo dermed skadelidtes krav om kompensasjon etter forskriften Del II. SPKs vedtak bygger på spesialisterklæringen til dr. Nielsen og sakens øvrige dokumenter.

Dr. Nielsen knytter skadelidtes psykiske plager først og fremst til konfliktene på arbeidsplassen. Han vurderer at de hendelser som skadelidte var utsatt for i ██████████, kan utløse PTSD. Imidlertid konkluderer Nielsen med at skadelidte ikke kan sies å oppfylle diagnosekriteriene for PTSD. Han mener at diagnosen F 41.2 Blandet angst og depressiv lidelse er mest dekkende for skadelidtes psykiske plager. Han vurderer at den del av skadelidtes psykiske plager som kan relateres til belastende hendelser under tjenesten, ikke utgjør mer enn 10-20 % av skadelidtes samlede psykiske plager. Medisinsk invaliditet uti fra skadelidtes samlede psykiske plager vurderes til et sted mellom 25-30 %.

Advokat Stake har på vegne av sin klient påklaget SPKs vedtak av 17. juli 2014. Klagen bygger på at det bør innhentes en ny spesialisterklæring i saken. Bakgrunnen for dette er at dr. Nielsen i sin spesialisterklæring kommer til at kun en liten del av skadelidtes psykiske plager skyldes

tjenesten, og etter skadelidtes syn strider det mot de andre medisinske vurderingene i saken. Videre hevder skadelidte at dr. Niensens erklæring inneholder selvmotsigelser.

Skadelidte møtte sammen med sin advokat. En representant for SPK var også tilstede.

2. Nemndas vurdering

Etter kompensasjonsforskriften § 3 er det et vilkår for kompensasjon at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i en internasjonal operasjon. Videre må den tjenesterelaterte psykiske belastningsskaden være årsak til at skadelidte er blitt helt eller delvis varig ervervsmessig ufør.

I forbindelse med krav under 35G-ordningen, av slo SPK på dekke kompensasjon utover 50% av 35G, da SPK ikke fant det sannsynliggjort at skadelidte var varig ervervsufør med mer enn 50%. Vedtaket ble påklaget og klagenemndas traff vedtak i sak 41/2011 om full kompensasjon etter forskriften Del I (35 G), basert på sannsynlighetsovervekt for at skadelidte var varig ervervsmessig ufør med 100%. Spørsmålet om det forelå en psykisk belastningslidelse som følge av internasjonal tjeneste var ikke tvistetema.

I forbindelse med krav om 65G, har SPK innhentet ny spesialisterklæring og har med støtte i denne, ikke funnet det sannsynliggjort at det foreligger en psykisk belastningslidelse som følge av tjeneste. Skadelidte er i dag 100% ervervsmessig ufør og er innvilget uførepensjon.

Spørsmålet for nemnda er om skadelidte har krav på kompensasjon etter forskriften Del II (65 G). Nemnda bemerker i denne forbindelse at det etter forskriften Del II (65 G) gjelder alminnelig krav til bevis.

Krav til årsakssammenheng utledes av den alminnelige erstatningsrett. Erstatningsretten bygger på betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil tjenesten være årsak til den psykiske belastningsskaden skadelidte lider av, dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er den skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng. Årsakskravet mellom en handling og en skade er vanligvis oppfylt dersom skaden ikke ville ha skjedd om handlingen tenkes bort. Handlingen er da en nødvendig betingelse for at skaden inntreffer, jf. eksempelvis Rt. 1992 s. 64. Dersom skadevolder hevder at skadelidte uansett ville blitt helt eller delvis ufør om tjenesten tenkes bort, er det skadevolder som har bevisbyrden for dette. Det vises i den forbindelse til Rt. 1999 s. 1473.

Det foreligger to spesialisterklæringer i saken. Begge erklæringer er grundige og besvarer mandatene tilfredsstillende. Erklæringene baserer seg dels på underliggende dokumentasjon og dels på samtaler med og undersøkelser av skadelidte. Dr Gravgaard avga erklæring 14. september 2011, hvor han konkluderte med årsakssammenheng. Hans vurdering baserer seg på følgende:

"Det er ingen tvil om at skadelidte i [redacted] i [redacted] har vært utsatt for traume(r) med betydelig potensial for utvikling av PTSD. De beskrivelser han gir av tjenestens karakter stemmer godt overens med den informasjon det er mulig å finne på annen vis (...) Skadelidte har opplevd regulære krigshandlinger hvor motparten har hatt tap, og hvor det har vært betydelig risiko for egen død. I tillegg har han vært utsatt for langvarige livsfarlige situasjoner, som har krevet vedvarende årvåkenhet og aktivering, eksempelvis ved minerydding og klarering av områder. Endelig har han på nært hold opplevd at en kamerat ble skutt under dramatiske omstendigheter.

Skadelidte har i dag (■ år etter) ikke uttalte flashback opplevelser eller mareritt med innhold fra hendelser i ■. Han har likevel et påfallende emosjonelt trykk i sin presentasjon av opplevelsene fra den tid, likesom visse ubehagelige tanker og følelser og ledsagende atferd (eksempelvis sikringsatferd) synes nokså tydelig relatert til tjenesten i ■. Han presenterer alle øvrige symptomer karakteristisk for PTSD. Et usikkert punkt i diagnostiseringen av PTSD hos skadelidte er tidsforløpet. Han angir at han stort sett ikke har vært hos legen i perioden ■ og det foreligger derfor ingen journalopplysninger som ville kunne avklare diagnose og forløp. Ved undersøkelsen 26. august påpekte han de vanskeligheter han hadde med å finne seg til rette som student da han kom hjem fra ■. Han opplevde et betydelig fall i prestasjonsnivå, noe som kan ses som en indirekte indikasjon på psykiske problemer. Der foreligger dessuten et enkelt journalnotat fra bedriftslege ■ (11.02.04) om at skadelidte i perioden ■ i forbindelse med jobben opplevde stor stress og sur mage.”

Dr Gravgaard finner at skadelidte har symptomer forenlig med lidelsen posttraumatisk stresslidelse samt F32 Moderat depressiv episode. Han konkluderer med følgende:

”Alt tatt i betraktning vurderes sannsynligheten for at skadelidtes psykiske lidelse har årsakssammenheng med tjenesten i ■ i ■ som mer enn 50%. Betydningen av tjenesten sett i forhold til andre årsaksfaktorer vurderes som betydelig. Et rimelig anslag vil være 50%. Det er ikke mulig å gjøre noen antakelser om sykdomsforløp om man ser bort fra tjenesten.”

Dr. Nielsen konkluderer i motsetning til dr. Gravgaard med at tjenesten ikke er den vesentligste årsaken til skadelidtes psykiske plager i erklæring avgitt 21. mai 2014. Han finner i likhet med dr Gravgaard, at de hendelser som skadelidte har vært utsatt for i ■, har vært av en slik art, at de har kunnet utløse en posttraumatisk stresslidelse.” Sentralt for dr Niensens konklusjon er likevel at det ikke har vært dokumentert psykiske plager i mange år.

”Skadelidte fungerer i krevende jobs i nesten ■ år uten psykiske problemer. Det er tenkelig at skadelidte kan ha pådratt seg noen psykiske plager, etter belastende hendelser i ■ i ■, men jeg finner ikke at skadelidtes symptombylde i dag er av en slik art at han kan sies å oppfylle kriteriene for PTSD: instruksjonssymptomene er sparsomme og sjeldne; det er lite unnvikelsessymptomer. Og mht aktiveringssymptomene, D2, er de uspesifikke og ses ved andre psykiske plager (depresjon og angst). Om en del av skadelidtes plager, jvf ovenstående om sent unnsattende symptomer, likevel kan tenkes å ha sammenheng med ■-opplevelsene, er mulig. Men det, som synes å dokumenteres frem til 2009, er symptomer knyttet til arbeidsforhold. Det er også lite eller ingen PTSD relaterte plager, som beskrives i dokumentasjonen fra psykolog Arild Holth i behandlingsperioden, november 2009.våre 2011. Hvis skadelidte hadde pådratt seg betydelige, varige plager etter ■ oppholdet, ville det ha vært forventelig med en visrapportering av PTSD-liknende plager, rapportert både gjennom de ■ årene og i Holdts behandling, november 2009- våren 2011.

(...)

Min vurdering er derfor at det er sannsynlighetsovervekt for at den vesentligste årsak til skadelidtes psykiske plager er knyttet til konfliktene på arbeidsplassene, tap av jobb (evt belastningen fra sjikanerier), men at det ikke kan utelukkes at belastningene fra ■ også har gitt ham en sårbarhet og dermed har hatt en medvirkende årsak, om enn dette årsaksbidrag etter min vurdering er beskjedent.

Og det er min vurdering, bl.a. sett i lyset av nesten ■ år uten nevneverdige PTSD liknende plager, at skadelidte uten FN-tjenesten, likevel ville kunne ha hatt et nesten tilsvarende symptombylde, som det som ses i dag.”

Dr Nielsen utelukker ikke at tjenesten kan ha gitt skadelidte en sårbarhet, men dette har eventuelt kun hatt beskjeden påvirkning på skadelidtes totalsituasjon og utgjør kun 10-20 % av skadelidtes totale varige medisinske invaliditet som følge av psykiske plager på 25-30%.

Nemnda viser til den foreliggende dokumentasjon i saken hvor det fremgår at skadelidte i mange år etter tjenesten har ikke har oppbeåret symptomer på psykiske plager, og han har under denne tiden klart å stå i arbeid. Skadelidte merket psykiske plager først i 2008, over ■ år etter FN-tjenesten. Dette skjedde samtidig med at skadelidte sto i fare for å bli utbrent og sykemeldt.

Nemnda finner det sannsynliggjort at tjenesten objektivt sett har hatt skadeevne. Spørsmålet er om skadeevnen er realisert. Skadelidte har vært velfungerende over lang tid, uten noen konkrete tiltak for å mestre hverdagen. Det synes således å være andre forhold som dominerer og som har medført at skadelidte har falt ut av arbeidslivet. Dr Gravgaard synes i stor utstrekning å basere sin vurdering på at tjenesten har hatt betydelig skadeevne. Etter nemndas syn er ikke dette tilstrekkelig for å konkludere med at det er sannsynlighetsovervekt for at skadelidte er påført en varig psykisk belastningslidelse. Det er en forutsetning at skadeevnen har realisert seg. I følge dr. Nielsen kan det ikke utelukkes at belastende hendelser under tjenesten, kan ha gitt skadelidte en sårbarhet for psykiske plager. Etter nemndas syn er det ikke holdepunkter for at denne sårbarheten ville ha realisert seg i noen form for psykiske plager, om det ikke hadde kommet andre faktorer til. Sårbarheten tjenesten kan ha gitt skadelidte, er dermed ingen nødvendig eller tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden.

Nemnda finner etter dette at det ikke er tilstrekkelig sannsynliggjort at skadelidte er påført en varig psykisk belastningslidelse som har medført ervervsuførhet. Skadelidtes prinsipale anførsel tas etter dette ikke til følge.

Skadelidte har subsidiært anført at saken bør hjemvises til ny behandling med innhenting av ny spesialisterklæring. Nemnda kan ikke se at det vil bidra til å opplyse saken ytterligere om man henter inn en ny spesialisterklæring. Etter nemndas syn besvarer dr. Gravgaard og dr Nielsen mandatet, og det hefter ikke slike feil eller mangler ved noen av erklæringene som skulle tilsi at det bør innhentes en ny erklæring.

Nemnda finner etter dette at skadelidte ikke har krav på kompensasjon etter forskriften Del II (65 G).

For klageomgangen har advokat Stake fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand på totalt kr. 47.500,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 18,5 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Nemnda vil bemerke at kravet er høyt, og ligger i det øvre sjiktet av hva som anses rimelig og nødvendig i denne typen saker. Etter en konkret vurdering av saksbehandlingen som har funnet sted, dekkes kravet likevel i sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge.

Utgifter til juridisk bistand i klagebehandlingen dekkes med kr. 47.500,- inkl.mva.

Vedtaket er enstemmig.

***

Oslo, 24. august 2015

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder